

DOLGO ŽIVLJENJE Z LEPIMI SPOMINI NA GORE

ŠESTDESET GORNIŠKIH LET

VLADIMIR ŠKERLAK

Rodil sem se kot krepak deček. Tehtal sem štiri kilograme. V nekaj dneh pa sem skopnel na dva kilograma. Zdravnik **dr. Keglovič** me je posadil na svojo dlan in rekel: »Če bo lahko dvignil glavo, bo ostal živ. Če je ne bo mogel dvigniti, se pripravite na pogreb.« Dvignil sem glavo in jo dvigam že več kakor 91 let. Za dolgo življenje se moram zahvaliti zlasti svojim pohodom v gore. Toda dolgo življenje pomeni tudi starost in upadanje tiste moči, ki nam je v prejšnjih letih omogočala hrabre pohode. Moramo se omejiti na spomine. Teh pa je veliko in moram priznati, da bi jih rad pripovedoval mlajšim gornikom. Vem pa, da bi jih to kmalu začelo dolgočasiti, zato se bom omejil na tiste, o katerih mislim, da vsebujejo nekaj, kar se ne dogaja vsak dan. Pred besedami o gorskih vzponih pa bi želel podati pregled bistva v štirih poglavjih oziroma odstavkih. Ti so čas, kraj, delo, ljudje.

ČAS

Šestdeset let štejem od julija 1923 – tedaj smo napravili šolski izlet na Pohorje – pa do julija 1983 – takrat sem se z ženo zadnjič vzpel na Krn.

Seveda ne morem zatajiti prekinitev. Bil sem vojak (hkrati s **Tinetom Orlom**) v Bileči (letnik 1936/37). Po tem orožne vaje leta 1938, nato internacija in zapor v letih 1944 in 1945.

O tem moram povedati:

Ta čas ni bil popolnoma izgubljen. Ne glede na to, da smo se tudi med rednimi vojaškimi vajami dosti »gun-

cali« po hercegovskih hribih, sva s tovarišem **Jaromir Beranom** hodila ob nedeljah na griče okrog Bileče. Po odslužitvi devetmesečnega roka pa sva se Beran in jaz povzpela na Orjen (1895 m). Poleg tega sem obogatel z dvema veliko vrednima spoznanjema: ugotovil sem, da sta v vojski najbolj prekleto besedi »dži se«, največji dokaz mestne lepote pa je prebava častnikov v mestu. Tako je bilo: po zaključnih izpitih so se častniki pogovarjali z nami. Kapétan prve klase mi je pripovedoval, da je pred premostitvijo v Hercegovino služil v Splitu, jaz pa sem mu rekel, da je to lepo mesto in da se je tam gotovo dobro počutil. Odgovoril mi je: Zares je bilo lepo – tako jaz kakor tudi člani moje družine smo imeli odlično prebavo.

Orožne vaje sem leta 1938 prebil kot narednik II. planinskega polka s sedežem na Sušaku. Naša četa je prebivala v frankopanskem gradu v Kraljevi. Tu sem na Gavranici kosi moral vojakom prikazovati podrobnosti plezalne tehnike. Po mesecu službe v Kraljevi smo šli – seveda peš – v Gorski kotar. Utaborili smo se v Crnem lugu. Od tod sem šel v nedeljo na Risnjak. Pred koncem orožnih vaj pa sem moral voditi naskok svojega voda na ta vrh. Albanski vojaki so mi bili hvaležni, ker sem jih varoval pred šikanami srbskih in črnogorskih podnarednikov. Na vrhu Risnjaka so mi prinesli šop planik. Zahvalil sem se jim, toda takoj po vrnitvi v Ljubljano sem pisal poveljstvu II. planinskega polka, naj prepovedo vojakom, da trgajo gorsko cvetje. Odgovorili so, naj navedem imena vojakov, ki so to storili, ker jih nameravajo kaznovati. Odpisal sem jim, naj ne mislijo na kaznovanje, temveč naj ukažejo, naj se to v prihodnje ne dogaja.

Tako ostaja kot izrazita prekinitev gorniške dobe samo čas internacije in zopora. To znaša šest mesecev. Upoštevati pa moramo, da sem kot študent in pozneje ob času dopustov prebil toliko časa v gorah, da štetje šestdesetih let ni pretirano.

KRAJ

Kot »kraj« moram označevati vse gore in gorske predele, ki sem jih prehodil. Ti so predvsem slovenske Alpe, vstevši Zahodne Julijske, Velebit, Durmitor (petkrat), Prokletije, Karpati (Beljanica, Veliki Pietros, Risi), Visitor, Kopaonik, več vrhov v švicarskem in francoskem sredogorju. Taboril sem Za akom, v Planici, Bohinju in Vratih ter opravil pohode iz teh taborov. Na Triglavu sem bil tridesetkrat, od tega dvakrat v zimskih razmerah, na Jalovcu petkrat, med drugim 5. februarja 1933 in 15. marca 1935, zelo verjetno sem bil na Triglavu prvi Prekmurec (v juliju 1926).

Plezal sem v Severni steni Triglava (dvakrat po Slovenski, enkrat po Nemški smeri), v Martuljski skupini na grebenu med Škrlatico in Dovškim križem, greben Širo-

Prisotna

ŽELJKO KOZINC

*Kjerkoli že pogledam svojo goro,
najdem tvoj okus, prezračen
v rosi znojnih kapelj. Tvoj tih obraz
in vonj vsenaokoli, ujet
v kamniti kletki sonca, s sabo jemljem.*

*Ko pod zvezdami zaspim,
te v mreži sanj spet zibljem.
A tam ne dihaš, tam le izginjaš,
v satje mojih rok prenikaš,
omolčana v vetru, bela žena.*

*Izgovarjam ga oblakom, dežnim kapljam,
ta svoj spomin, ves nem, brez barve,
kakor gora poln in prazen.
Vsakomur ga, nikomur ga,
spet dajem, več ne jemljem.*

ke peči s sestopom v Amfiteater, južno steno Mrzle gore, zahodno steno Planjave, Jugovo poč in gotovo še kaj.

DELO

Bralec tega članka si gotovo predstavlja, da je hoja po gorah nezdružljiva z delom. Pa le ni tako. Na pohodih sem se velikokrat ustavil in slikal. Nekatere motive sem večkrat pretvoril v akvarele ali v slike v drugi tehniki. Značilno je pri tem, da me je samo delo – slikanje bolj veselilo kakor uspeh. Seveda je vsakdo vesel, če je njegova stvaritev kaj vredna, na primer, da ugaja tudi drugim ljudem.

Posebno priljubljeni so mi bili motivi: Severna stena Triglava, gledana iz Sovatne, Martuljska skupina, gledana s Karavank, osrednja skupina Kamniških Alp s Pasjih peči ali z Rzenika, Bezimeni vrh v Durmitorju, Matterhorn s poti na Gornegrat itd.

LJUDJE

Razpoloženje med prijatelji, ljudmi, ki so med seboj v dobrem razmerju, v bistvu ni drugačno na izletu kot ob drugih priložnostih, na primer, na sestankih kakega društva.

Na plezariji je drugače. Kadar sem navezan in me vodi tovariš kot drugega (kot tretji in nadaljnji se nikoli ne navežem), sem mu hvaležen, ker me varuje, zame tvega lastno življenje; kadar pa plezam kot prvi v navezi,

sem hvaležen drugemu ali drugim, ki so na vrvi, da so se mi zaupali. Na to sem tudi ponosen.

Zelo prijeten je tudi občutek, da si v gorah pomagal komu, ki je bil v stiski. Tako se spominjam dogodka iz septembra 1935. Vodil sem skupino treh oseb, dveh kolegov in ene kolegice, v Slovenski smeri Severne stene Triglava. Ko smo že bili blizu izstopa iz stene, smo zaslišali klice (na pomoč?) iz spodnjega konca stene. Odvezal sem se in se hitro spustil po steni. Pri Belih plateg sem našel tri Korošce, ki jim opis smeri po knjižici, ki so jo imeli, ni bil jasen. Navezal sem jih na njihovo lastno vrv, sebe kot prvega, potem smo dospeli sorazmerno hitro do naše skupine. Tedaj pa so se začele težave, ker je že postajalo temno, vrv pa je sprožala kamne in nismo mogli presoditi, ali ne bodo koga zadeli. Nismo se mogli odločiti drugače, kakor da prespimo v steni. Razdelili smo se po policah in se zavarovali zoper padec s klini, ki smo jih zabili. Ko se je zdanilo, smo se pricijazili do Kredarice. Nekateri člani skupin so se mi zahvaljevali, jaz pa sem bil ponosen predvsem zaradi zaupanja, ki so mi ga izkazali in hvaležen za to zaupanje.

Vse to je minilo. Danes sem starec, še po sobi hodim z berglami. Seveda obstaja za to še poseben krivec: pisalna miza.

Za konec še zgodba o uspehu v Srbiji.

V Beogradu sem dal na razstavo akvarel »Jesen pod Avalo«. Doživel sem zelo značilen uspeh: sliko so ukrali. Nušić bi gotovo rekel: »Narodni običaj.«

ČEZ GOVCE NA POLDANOVEC – RAZGLEDIŠČE TRNOVSKEGA GOZDA

STEZICE V DIVJO LEPOTO

EDO KOZOROG

Trnovska planota zaključuje na severozahodu obsežni masiv Dinarskega gorstva. Večinoma je obdana z nižjimi planotami, medtem ko se na skrajnem severnem delu preko poraščene stene Govcev strmo prevesi v dolino Trebuše. Greben Govcev je dvignjen nad ostalo Trnovsko planoto, ki je v povprečju visoka med 1000 in 1100 metrov. Med vrhovi v vršnem grebenu z vseh strani najbolj izstopa Poldanovec (1299 m), ki ima s trnovske strani videz poraščene zoba, Trebuši pa kaže skoraj 1000 metrov visoko steno, ki daje dolini značilno, nekoliko divjo podobo. V dolžini okoli sedem kilometrov, od Malih Govcev na levi do Stadorja (1030 m) na desni, je speljanih čez Govce le nekaj samotnih, večinoma lovskih poti. Markirana je le steza prav v vpadnici vrha Poldanovec, kjer dajejo Govci najbolj divji in nepristopen videz.

Glavno cesto v Gorenji Trebuši zapustimo tik pred mostom čez Trebuščico in zavijemo na strmo cesto, ki pripelje do zadnje kmetije. Od tu nas redke markacije peljejo v Poldanovsko grapo, ki je sprva obdana z bukovim gozdom. Že kmalu nas ob poti preseneti prva tisa (*Taxus baccata*), ki je naša najbolj ogrožena in zato zaščitena drevesna vrsta. Ob poti jih naštejemo še

kakšnih deset primerkov. Kaže, da se tisa počasi vrača v naše gozdove, saj se po podatkih Zavoda za gozdove Slovenije na območju Zgornjega in Srednjega Posočja pojavlja v skupinah na okoli 140 različnih mestih okoli 1500 primerkov tise. Nedaleč stran prepoznamo

Mrazišče Smrekova draga z vršnim grebenom Govcev